

CONCEPTUAL APPROACHES TO SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUTH IN MODERN SOCIETY

Vaisbay Bakhtiyarovich Madrakhimov

Independent Researcher, National University of
Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
Science ID: MXR-0426-0129
Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: youth worldview, globalization, digitalization, socio-cultural theory, national values, universal values, media influence, social sciences, public policy, cognitive development.

Received: 04.07.26

Accepted: 05.07.26

Published: 06.07.26

Abstract: This scientific-analytical report explores the fundamental conceptual approaches to shaping the worldview of youth in the context of modern globalization and digitalization. It provides a comprehensive analysis of the social, pedagogical, psychological, and philosophical factors influencing the formation of the youth worldview. In particular, it examines the profound impact of media and information technologies on youth consciousness, the integration of national and universal values, as well as the advanced experiences of state youth policy in New Uzbekistan and Central Asia. The study substantiates the role of social sciences in developing critical and analytical thinking through the lens of cognitive and socio-cultural development theories (Vygotsky, Erikson, Bronfenbrenner, Piaget, etc.).

ZAMONAVIY JAMIYATDA YOSHLAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL YONDASHUVLARI

Vaisbay Baxtiyarovich Madraximov

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy
Universiteti mustaqil izlanuvchisi
Ilmiy identifikatsiya raqami: MXR-0426-0129
Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: yoshlar dunyoqarashi, globallashuv, raqamlashtirish, ijtimoiy-

Annotatsiya: Mazkur ilmiy-tahliliy hisobot zamonaviy globallashuv va

madaniy nazariya, milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, media ta'siri, ijtimoiy fanlar, davlat siyosati, kognitiv rivojlanish.

raqamlashtirish sharoitida yoshlar dunyoqarashini shakllantirishning fundamental konseptual yondashuvlarini tadqiq etadi. Unda yoshlar dunyoqarashining shakllanishiga ta'sir ko'rsatuvchi ijtimoiy, pedagogik, psixologik va falsafiy omillar kompleks tahlil qilingan. Xususan, media va axborot texnologiyalarining yoshlar ongiga ta'siri, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasi, shuningdek, rivojlangan xorijiy davlatlar va Yangi O'zbekistonning yoshlarga oid davlat siyosatidagi ilg'or tajribalar o'rganilgan. Tadqiqotda ijtimoiy fanlarning krititsizm va analitik fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni, kognitiv va ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyalari orqali asoslantirilgan.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ МИРОВОЗЗРЕНИЯ МОЛОДЕЖИ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Вайсбай Бахтиярович Мадрахимов

Самостоятельный соискатель Национального

университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека

Научный идентификационный номер: MXR-0426-0129

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: мировоззрение молодежи, глобализация, цифровизация, социокультурная теория, национальные ценности, общечеловеческие ценности, влияние медиа, социальные науки, государственная политика, когнитивное развитие.

Аннотация: В данном научно-аналитическом отчете исследуются фундаментальные концептуальные подходы к формированию мировоззрения молодежи в условиях современной глобализации и цифровизации. В нем проводится комплексный анализ социальных, педагогических, психологических и философских факторов, влияющих на формирование мировоззрения молодежи. В частности, глубоко изучены влияние медиа и информационных технологий на сознание молодежи, интеграция национальных и общечеловеческих ценностей, а также передовой опыт государственной молодежной политики в Новом Узбекистане и странах Центральной Азии. В исследовании обоснована роль социальных наук в развитии критического и аналитического мышления через призму теорий когнитивного и социокультурного развития (Выготский, Эриксон, Бронфенбреннер, Пиаже и др.).

Kirish. Zamonaviy jamiyatda yoshlar dunyoqarashini shakllantirish muammosi nafaqat pedagogika, sotsiologiya va psixologiya sohasidagi, balki davlat xavfsizligi, ijtimoiy barqarorlik va barqaror rivojlanishni ta'minlash kontekstidagi eng ustuvor vazifalardan biri maqomini oldi. Yoshlar dunyoqarashini shakllantirish masalasi endilikda shunchaki ta'lim tizimi yoki oilaviy tarbiyaning emas, balki bevosita milliy xavfsizlik, ma'naviyat va taraqqiyot masalasi sifatida qaralishi kerak [1]. Dunyoqarash shunchaki ishonchlar yoki tarqoq fikrlar to'plami emas u insonning voqelikni qanday idrok etishini, dunyodagi o'z o'rini anglashi hamda hayotiy ma'nolar, axloqiy me'yorlar va kelajak istiqbollari tizimini qanday qurishini belgilovchi fundamental kognitiv sxemadir.

Shiddatli globallashtirish va raqamlashtirish sharoitida oila, maktab va diniy muassasalar kabi an'anaviy ijtimoiylashuv institutlari o'z ta'sirining bir qismini virtual makonga, ijtimoiy tarmoqlarga va transmilliy mediakorporatsiyalarga bo'shatib bermoqda. Hozirgi kunda yoshlar ongi va qalbi uchun kurash kuchaygan bir paytda, turli g'oyaviy tahdidlar jamiyatning ma'naviy hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatish vositasiga aylanmoqda.

O'ziga xos ijtimoiy-demografik guruh bo'lgan yoshlar jamiyatning nafaqat hozirgi holati indikator, balki uning kelajakdagi rivojlanish vektorining asosiy arxitektori hamdir. Tarixan yoshlarni mustaqil ijtimoiy guruh sifatidagi konseptual baholash, ularning subkulturasini va ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini o'rganish V.T. Lisovskiy, I.S. Kon, S.N. Ikonnikova va A.I. Shendrik kabi olimlarning ishlari orqali sotsiologiyada markaziy o'rinni egallagan edi [2]. Bugungi kunda ushbu tadqiqotlar raqamli asrning yangi chaqiriqlariga moslashib, yosh chegaralari, ijtimoiylashuv mexanizmlari va dunyoni anglash usullari tubdan o'zgarayotgan sharoitda radikal transformatsiyaga uchramoqda.

Shu sababli yoshlar dunyoqarashini shakllantirish jarayoni o'z holiga tashlab qo'yilishi mumkin emas. Bugungi kunda o'sib borayotgan miyaning neyrobiologik xususiyatlarini ham, global miqyosdagi so'l makrosotsiologik siljishlarni ham hisobga oluvchi ilmiy asoslangan, tizimli va konseptual yondashuvlarni ishlab chiqish o'ta muhim hayotiy zaruratga aylangan. Ushbu hisobot yoshlar ongiga ta'sir qiluvchi zamonaviy tendensiyalarni har tomonlama tahlil qiladi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro uyg'unlashuvi orqali dunyoqarashni shakllantirishning kompleks strategiyalarini taklif etadi.

Zamonaviy dunyoda yoshlar dunyoqarashining transformatsiyasi jamiyatning siyosiy, iqtisodiy, madaniy va texnologik qatlamlarini qamrab oluvchi bir qator o'zaro bog'liq va murakkab tendensiyalar ta'siri ostida sodir bo'lmoqda.

Birinchi va ehtimol eng katta tendensiya bu – ijtimoiylashuv jarayonida media va raqamli texnologiyalarning mutlaq gegemoniyasidir. Katta yoshdagilar va oila hali ham birlamchi ta'sir

omili bo'lib qolayotgan bo'lsa-da, ikkinchi eng kuchli vosita aynan ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar bo'lib qoldi. O'rtacha hisobda yoshlar maktabni bitirguniga qadar o'z vaqtining qariyb 16 000 soatini ijtimoiy tarmoqlarda, uzluksiz raqamli muhitda o'tkazadilar. Media va tarmoqlar yoshlar dunyoqarashini shakllantiruvchi asosiy maydonga aylanib, u orqali vizual va emotsional kontentlar yordamida hissiy ta'sir ko'rsatilmoqda, algoritmik tanlov orqali esa bilish jarayoni o'zgarmiqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, kino va maqsadli reklama yoshlarning fikrlash tarzi, e'tiqodi, estetik xohish-istaklari va hayotiy ustuvorliklarini bevosita o'zgartirish mexanizmlariga aylandi.

Ikkinchi muhim tendensiya – global (umuminsoniy) qadriyatlar va milliy o'zlik o'rtasidagi o'sib borayotgan qarama-qarshilik va ularning to'qnashuvidir. Globallashuv jarayonida yoshlar yangi bilimlar, turli madaniyatlar va qadriyatlarni tez va samarali o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda, ammo bu ko'pincha madaniy bir xillik va milliy qadriyatlarning yo'qolishi xavfini tug'diradi. R. Inghartning Jahon qadriyatlari so'rovi (World Values Survey) ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda dunyo bo'ylab yoshlarning taxminan 72 foizi sekulyar-ratsional qadriyatlarni afzal ko'rib, shaxsiy erkinlik va o'zini namoyon qilishni birinchi o'ringa qo'yimoqda. Shu sababli, E. Giddensning "strukturalashish nazariyasi"da ta'kidlanganidek, yoshlar yangi qadriyatlarni o'zlashtirish jarayonida o'z milliy merosini unutmasliklari hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishlari alohida dolzarblik kasb etadi [3].

Uchinchi tendensiya – yoshlarga munosabatning paradigmatic o'zgarishi: ularni "ijtimoiy muammo" sifatida qabul qilishdan "Yoshlarning ijobiy rivojlanishi" (Positive Youth Development - PYD) konsepsiyasiga o'tishdir. Uzoq vaqt davomida sotsiologiya va davlat siyosatida yoshlarni cheklash va nazorat qilish modellari hukmronlik qilib keldi. Biroq zamonaviy konsepsiyalar bu tamg'alashdan voz kechadi. Yoshlarning ijobiy rivojlanishi shaxsning ichki salohiyatini ochishga, kuchli tomonlariga urg'u berishga va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishga e'tibor qaratadi [4].

To'rtinchi tendensiya – bu davlat qonunchiligi va institutsional me'yorlarning yoshlarning ma'naviy o'zagiga ko'zga ko'rinmas, ammo kuchli ta'siridir. Qonun chiqaruvchi tashabbuslar yosh avlodning axloqiy kompasini belgilaydi: agar davlat qonun darajasida ma'lum bir harakatni ruxsat etilgan yoki ijtimoiy foydali deb tan olsa, yoshlarning qalbi va ongi uni axloqiy jihatdan maqbul narsa sifatida avtomatik ravishda qabul qiladi.

Muhokama va natijalar. Yoshlar dunyoqarashini shakllantirish bo'yicha optimal va har tomonlama konseptual tizimlarni ishlab chiqish hamda axloqiy va ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash maqsadida ushbu hisobotda ko'p o'lchovli metodologiya qo'llanilgan [5]. Ushbu

metodologiya ma'lumotlarni yig'ishning miqdoriy usullarini, chuqur sifat tahlilini, qiyosiy-tarixiy yondashuvlarni va istiqbolli modellashtirish vositalarini o'zida birlashtiradi.

Tadqiqot doirasida Jahon qadriyatlari so'rovi (World Values Survey) kabi xalqaro loyihalarning miqdoriy ko'rsatkichlari, shuningdek, davlat tuzilmalari tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy faollik darajasini baholovchi ma'lumotlar integratsiya qilindi. Sifat o'lchovlari doirasida o'smirlar miyasining plastikligi, mukofotlash jarayonlari va ijtimoiy ta'sir ostida kognitiv nazoratni o'rganuvchi (fMRI orqali) neyrobiologik tadqiqotlar tahlil qilindi [6]. Bu masalani falsafiy mulohazalar sohasidan aniq neyrobiologik va ijtimoiy dalillar tekisligiga olib chiqishga imkon beradi.

Tadqiqotda yoshlarni ijtimoiylashtirishdagi turli milliy va madaniy yondashuvlarni baholash imkonini beruvchi qiyosiy metodologiyadan keng foydalaniladi. Xususan, globallashtirish sharoitida Markaziy Osiyo mamlakatlari va g'arb jamiyatlaridagi qadriyatlar tizimi solishtirildi. Induktiv usul izolyatsiya qilingan empirik faktlarni umumiy nazariy konsepsiyalarga birlashtirish, jumladan raqamli muhitda dunyoqarash shakllanishi va axborot tahdidlariga qarshi kurash mexanizmlarini yaratish uchun ishlatildi.

Dunyoqarash uzoq muddatda shakllanadigan dinamik tuzilma bo'lgani uchun tahlil kelajakdagi ijtimoiy va madaniy o'zgarishlarni oldindan ko'rish maqsadida ssenariylashtirishni o'z ichiga oladi [7]. Ta'limni raqamlashtirishning jadal sur'atlari va sun'iy intellektning kirib kelishi sharoitida bunday usul yoshlarning kognitiv filtrlariga ta'sirni tahlil qilishga yordam beradi.

Ushbu bo'limda yoshlar dunyoqarashining ko'p bosqichli shakllanish jarayoni sotsiologik evolyutsiya, psixologik nazariyalar, neyrobiologik mexanizmlar va hududiy siyosiy strategiyalar prizmasi orqali ochib beriladi.

Dunyoqarashni shakllantirish mexanizmlarini chuqur tushunish uchun kognitiv va psixoiijtimoiy rivojlanishning klassik hamda zamonaviy nazariyalariga murojaat qilish zarur:

1. L.S. Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasi. Yoshlarning kognitiv rivojlanishi jamiyatdan ajralgan holda yuz bermaydi, balki madaniy me'yorlar va ijtimoiy o'zaro ta'sirlarga asoslanadi. Abstrakt tushunchalar (vatanparvarlik, axloq, ishonch) quruq ma'ruzalar emas, balki "Yaqin rivojlanish zonasi"da (Zone of Proximal Development) birgalikda idrok etish orqali uzatilishi kerak [8].

2. E. Eriksonning psixoiijtimoiy rivojlanish nazariyasi. O'smirlik va yoshlik davridagi asosiy inqiroz "O'zlikni anglash va rollar xilma-xilligi" (Identity vs. Role Confusion) to'qnashuvidir. Bu davrda "Men kimman?", "Mening e'tiqodim nima?" degan savollarga javob

qidiriladi. Jamiyat yoki media bir-biriga ziddiyatli qadriyatlarni targ'ib qilsa, yoshlar qadriyatlar chalkashligiga tushib, buzg'unchi mafkuralar yoxud chuqur apatiyaga moyil bo'lib qoladi.

3. U. Bronfenbrennerning ekologik rivojlanish modeli. Model dunyoqarash rivojlanishini konsentrik tizimlar (mikrotizim, mezotizim, ekzotizim, makrotizim) ta'siri ostida ko'rib chiqadi. Hozirgi kundagi asosiy muammo shundaki, makrotizim (global media) oila va maktabni chetlab o'tib, yoshlarning mikrotizimiga agressiv ravishda kirib kelmoqda.

4. J. Piajening kognitiv rivojlanish nazariyasi. Yoshlar bilimlarni o'z tajribasidan kelib chiqib idrok etadilar va tuzadilar. Dunyoqarashni shunchaki inson miyasiga "joylab qo'yish" imkonsiz. Yaxshi natijaga erishish uchun ma'lumot shaxsning kognitiv filtri orqali o'tishi va ichki qadriyatga aylanishi kerak.

Jadval 1.

Xarakteristika	An'anaviy ijtimoiylashuv modeli	Zamonaviy raqamli ijtimoiylashuv modeli	Integrativ konseptual yondashuv
Bilim va qadriyatlarning asosiy manbasi	Oila (ota-ona), maktab (o'qituvchilar), diniy ustozlar, mumtoz adabiyot.	Qidiruv tizimlari, ijtimoiy tarmoq algoritmlari, inflyuenserlar, sun'iy intellekt.	Boshqariladigan raqamli ijtimoiylashuv; tanqidiy fikrlash va media savodxonlikni maktab doirasida rivojlantirish.
O'zaro munosabat muhiti (Bronfenbrenner bo'yicha)	Mahalliy mikrotizim (oila, mahalla, qo'shnilar, maktab).	Global makrotizim, virtual anonim jamoalar, chegaralarning yo'qolishi.	Glokalizatsiya: mahalliy madaniy o'zlikni qat'iy saqlagan holda global chaqiriqlarga moslashish.
Dunyoqarashni o'zlashtirish mexanizmi	Kattalar nufuzi, itoatkorlik, tajribaning iyerarxik uzatilishi.	Gorizontal almashinuv, tengdoshlar ta'siri, virtual mukofotlar tizimi ("layklar") orqali baholash.	Hamkorlikdagi ustozlik, ma'nolarni birgalikda izlash uchun "yaqin rivojlanish zonasi"dan foydalanish.
Ustuvor aksiologiya	Kollektivizm, vatanparvarlik, burch, an'analarga hurmat.	Keskin individualizm, dunyoviy rasionallik, gedonizm.	Milliy (vatanparvarlik, oila) va umuminsoniy (inson huquqlari, bag'rikenglik) qadriyatlarni uyg'unlashtirish.

Ijtimoiy tarmoqlar nega bunday kuchli ta'sirga egaligini zamonaviy neyrobiologiyaga murojaat qilmasdan tushunib bo'lmaydi. O'smir miyasi ijtimoiy bilish (social cognition) va mukofotlash tizimi (reward processing) ga nihoyatda sezgir bo'ladi. Lirbik tizim (dofaminga javob beruvchi) mas'uliyat va uzoq muddatli rejalashtirishga javobgar bo'lgan prefrontal po'stloqdan tezroq rivojlanadi [9]. Virtual maydondagi har bir ijtimoiy tasdiqlash mukofot markazlarini faollashtiradi va yoshlarni o'z xatti-harakatlarini virtual ommaga moslashtirishga undaydi. Biroq, ushbu xususiyatni ijobiy o'zanlarga burish ham mumkin. Agar jamiyat va davlat bilim, vatanparvarlik va ma'naviy tozalikni rag'batlantiruvchi barqaror ijtimoiy muhit yaratsa, o'smir miyasi bu konstruktiv munosabatlarni ham xuddi shunday faollik bilan o'zlashtiradi.

Hozirgi globallashuv va axborot oqimi davrida feyk xabarlar fonida haqiqatni anglash qiyinlashmoqda. Bu esa yoshlar ongini himoyalashni, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini va axloqiy me'yorlar asosida ma'naviy immunitetni kuchaytirishni talab etadi [10]. Falsafa, tarix, sotsiologiya, huquq, dinshunoslik kabi ijtimoiy-gumanitar fanlarning asosiy vazifasi – endi nafaqat faktlarni yetkazish, balki yoshlarga olingan bilimlarni tizimlashtirish, baholash va javobgarlik bilan yondashishni o'rgatishdir.

Ijtimoiy fanlar quyidagi konseptual funksiyalarni bajaradi:

1. Tanqidiy va analitik fikrlashni rivojlantirish: Axborot xabarlarini tahlil qilish, manipulyatsiya va feyklarni ajrata olish qobiliyati.
2. Axloqiy qadriyatlarni shakllantirish (Moral decision-making): Murakkab vaziyatlarda ongli axloqiy qarorlar qabul qilish uchun falsafiy va tarixiy poydevor yaratish.
3. Fuqarolik pozitsiyasini tarbiyalash: Davlat va jamiyat oldidagi ijtimoiy mas'uliyatni teran anglash.
4. Ma'naviy navigatsiya: Fundamental dunyoqarash paradigmalari bilan tanishish yoshlarga to'g'ri ma'naviy tanlov qilishga yordam beradi.

Gumanitar fanlar darslarida yoshlar asosiy ekzistensial savollarga javob beruvchi uchta global dunyoqarash paradigmasining konseptual matritsalarini o'rganadilar.

Davlatning yoshlar siyosati Bronfenbrenner nazariyasiga ko'ra yosh avlod rivojlanishini belgilovchi eng kuchli makrotizim hisoblanadi. Bugungi kunda O'zbekistonda uchinchi Renessans poydevorini yaratishdek oliy maqsad yo'lida yoshlarning ishtiroki va o'zni davlat strategiyalarida asosiy ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan.

Prezidentning PF-66-son farmoni bilan tasdiqlangan "Yangi O'zbekiston yoshlari – 2030" strategiyasi orqali yoshlarni davlat va jamiyat boshqaruvi, strategik qarorlar qabul qilish jarayonlariga tizimli asosda jalb etish mexanizmlari yaratilmoqda. O'zbekiston modelining asosiy konseptual o'zagi bu – milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishdir.

Milliy qadriyatlar: Vatanparvarlik, mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, mustahkam oilaviy rishtalar va buyuk ma'naviy meros yoshlarda axloqiy immunitetni shakllantiradi. Yoshlar yangi qadriyatlarni o'zlashtirish jarayonida o'z milliy merosini unutmasliklari global xavflardan, begonalashuvdan ishonchli himoya yaratadi.

Umuminsoniy qadriyatlar: Shu bilan birga, yoshlar inson huquqlari, bag'rikenglik, ekologik madaniyat kabi umuminsoniy me'yorlarni ham teran o'zlashtirishlari muhim. Ushbu uyg'unlik yoshlarning nafaqat milliy madaniyatga sodiq, balki global jarayonlarda faol ishtirok eta oladigan shaxs bo'lib shakllanishiga olib keladi.

Shuningdek, "Yangi O'zbekiston yoshlari – 2030" strategiyasi doirasida yoshlarni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlash, ularni zamonaviy kasblar va chet tillariga o'qitish, uy-joyga muhtoj yosh oilalarga (masalan, birlamchi bozordan kvartira sotib olish uchun) ipoteka kreditlari ajratish singari amaliy amallar mamlakatning yoshlar manfaatini kafolatlovchi konseptual davlat siyosatiga yaqqol misoldir. Bunday barqaror poydevor yoshlarni kelajakka ishonch bilan qadam tashlashiga xizmat qiladi.

Yoshlar dunyoqarashini shakllantirish borasidagi o'rganilgan konseptual yondashuvlar zamonaviy jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun ulkan nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Birinchidan, yoshlar bilan ishlashda "nuqsonlar modellari"dan butunlay voz kechib, ularni "Ijobiy rivojlanish" obykti sifatida ko'rish bo'yicha pedagogik va siyosiy burilish yasash zaruriyati tasdiqlandi. "Yangi O'zbekiston yoshlari – 2030" strategiyasi kabi davlat hujjatlari yoshlarni innovatsion va raqobatbardosh avlod sifatida rag'batlantirishni ko'zlagani yoshlarda ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirmoqda.

Ikkinchidan, raqamli asrda axborotga kirishni cheklash maqsadga muvofiq emasligi va kognitiv dissonansni keltirib chiqarishi ko'rsatildi. Aksincha, media-muhitda tanqidiy fikrlash va axloqiy tahlilga asoslangan "ma'naviy immunitetni" tarbiyalash hal qiluvchi himoya mexanizmiga aylanadi.

Uchinchidan, diniy va dunyoviy qadriyatlar hamda milliy meros va global tendensiyalar (glokalizatsiya) o'rtasidagi uyg'unlik yoshlarni radikallashuvdan asraydi. O'zbekiston tajribasida ko'rsatilganidek, an'anaviy tarbiya ilg'or texnologik yutuqlar bilan birlashgandagina eng kutilgan natijani beradi.

Ushbu tadqiqot keng qamrovli bo'lishiga qaramay, muhokama qilinayotgan masalaning nihoyatda tez o'zgaruvchanligi sababli ma'lum bir cheklovlariga ega. Texnologik taraqqiyotning ulkan tezligi, sun'iy intellekt va Deepfake (dipfeyk) texnologiyalarining rivojlanishi yoshlar miyasi va kognitiv filtrlariga mutlaqo yangi ta'sir mexanizmlarini yaratmoqda. Bu kabi ijtimoiy-psixologik o'zgarishlarni an'anaviy nazariyalar bilan tushuntirish tobora qiyinlashmoqda va

mavjud modellar kelgusi o'n yillikda qayta ishlashni talab qiladi. Shuningdek, so'rovnomalarga asoslangan makrosotsiologik statistikalar shahar va qishloq yoshlari o'rtasidagi qadriyatlar borasidagi tafovutlarni har doim ham to'liq aks ettira olmaydi.

Cheklovlar kelajakdagi chuqur ilmiy izlanishlar uchun yangi eshiklarni ochadi:

1. Mahalliy raqamli psixologiya va neyropedagogika: Maxsus (TikTok, Instagram, Telegram) ijtimoiy tarmoq algoritmlarining mintaqamizdagi yoshlarning milliy qadriyatlariga qay tarzda ta'sir qilishini baholovchi uzoq muddatli tadqiqotlarni o'tkazish.

2. Ta'lim muassasalarida integrativ dasturlar: Falsafa, tarix, huquqshunoslik va dinshunoslikning chorrahasida yaratilgan "Muammoli o'qitish" (Problem-Based Learning) metodologiyasining samaradorligini amalda, standartlashtirilgan testlar yordamida baholash.

3. Global migratsiya sharoitida qadriyatlar transformatsiyasi: Xorijda o'qiyotgan va ishlayotgan yoshlarning yangi madaniy sharoitlarga moslashishi hamda o'z vatanlariga qaytib kelganidan so'ng qadriyatlardagi hibridlizatsiyani tahlil qilish.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, yoshlar dunyoqarashini barqarorlashtirish va yuksaltirish uchun quyidagi konseptual qadamlarni tashlash zarur:

Media-savodxonlikni uzluksiz ta'lim tizimiga kiritish: Yoshlarga destruktiv algoritmlarni va feyk axborotlarni mustaqil tahlil qilishni o'rgatish orqali ma'naviy immunitetni shakllantirish.

Qadriyatlar paradigmasini uyg'unlashtirish: Milliy merosni (oilalar, mehnatsevarlik, vatanparvarlik) global gumonistik va demokratik qadriyatlar (inson huquqlari, ekologiya) bilan samarali sintez qilish siyosatini uzluksiz davom ettirish.

"Ijobiy yoshlar rivojlanishi" (PYD) ga o'tish: Yoshlarni muammo obyektiga emas, balki ijodkor, jamiyatni harakatlantiruvchi resurs sifatida baholash.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nurullayeva.Z.S., THE ROLE OF SOCIAL SCIENCES IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUTH // American Academic publishers, volume 6. issue 01, 2026 ISSN: 2692-515-x, Impact Factor: 9.23. 231-238

2. Чупров В.И. Страницы истории возрождения социологии. PAGES OF HISTORY OF REVIVAL OF SOCIOLOGY. 98-102. <https://cyberleninka.ru/article/n/stranitsy-istorii-vozrozhdeniya-sotsiologii>

3. In the New Uzbekistan: The Theoretical Foundations of Developing Youths' Worldview Based on National and Universal Values. (2025). European International Journal of Pedagogics, 5(05), 154-158. <https://doi.org/10.71337/inlibrary.uz.eijp.88720>

4. PETER L. BENSON, PETER C. SCALES, STEPHEN F. HAMILTON, and ARTURO SESMA JR. Positive Youth Development: Theory, Research, and Applications.

<https://fyi.extension.wisc.edu/youthadultpartnership/files/2015/08/Positive-Youth-Development.pdf>

5. The New Uzbekistan: The Theoretical Foundations of Developing Youths' Worldview Based on National and Universal Values. (2025). European International Journal of Pedagogics, 5(05), 154-158. <https://doi.org/10.71337/inlibrary.uz.eijp.88>
6. Telzer, E. H., Van Hoorn, J., Rogers, C. R., & T, K., DO. (2017b). Social influence on Positive Youth Development: A Developmental Neuroscience perspective. In Advances in child development and behavior (Vol. 54, pp. 215–258). <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2017.10.003>
7. Why Your Students' Worldview Matters More Than You Think. Jordan Francis. August 4, 2025 <https://rootedministry.com/why-your-students-worldview-matters-more-than-you-think/>
8. Major Theories of Child Development: Frameworks for Learning. Education Blog | American Military University. By Robbie Gould | 11/04/2024. <https://www.amu.apus.edu/area-of-study/education/resources/major-theories-of-child-development/>
9. Telzer, E. H., Van Hoorn, J., Rogers, C. R., & T, K., DO. (2017b). Social influence on Positive Youth Development: A Developmental Neuroscience perspective. In Advances in child development and behavior (Vol. 54, pp. 215–258). <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2017.10.003>
10. Nurullayeva.Z.S., THE ROLE OF SOCIAL SCIENCES IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUTH // American Academic publishers, volume 6. issue 01, 2026 ISSN: 2692-515-x, Impact Factor: 9.23. 231-238